Een halve eeuw brandbeheer op de Mechelse Heide

Sinds 1968 maakt branden deel uit van het reguliere beheer op de Mechelse Heide in het Nationaal Park Hoge Kempen. Jos Gorissen (66) was als boswachter vele jaren organisator van het beheer en in het bijzonder het brandbeheer. Dit artikel stoelt op zijn kennis en ervaring. Gaandeweg kreeg hij veel inzicht in de praktijk en de effecten van deze beheervorm op de natuurkwaliteiten in het gebied. De inzichten over het hoe, waar en waarom veranderden door de jaren heen.

Jos Gorissen, Marijke Thoonen, Thomas Gyselinck & Jan Van Uytvanck

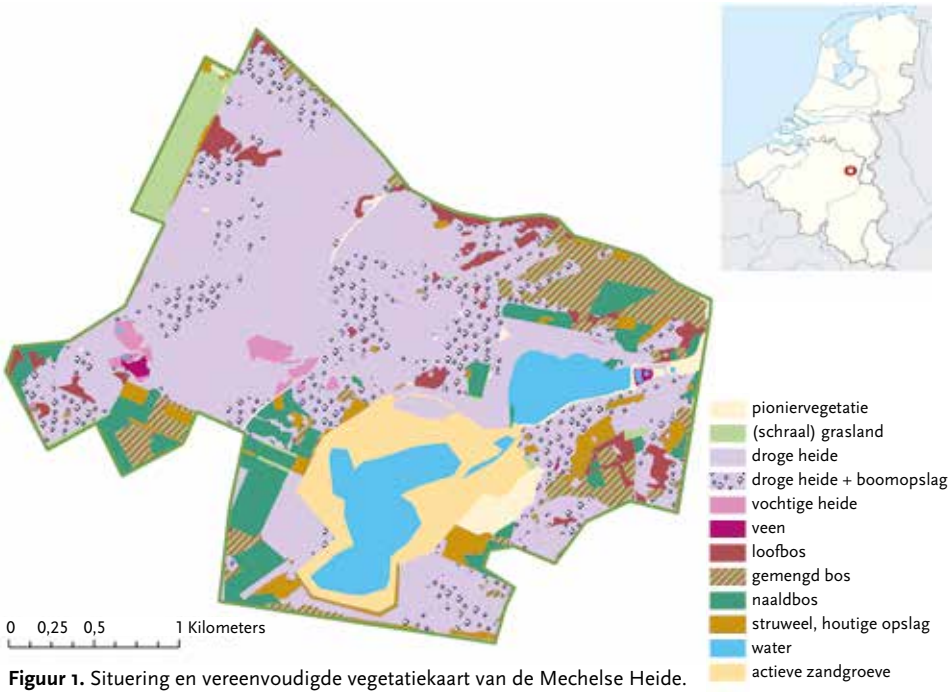

Jos Gorissen begeleidt een beheerbrand op de Mechelse Heide, vuurzweep in de hand. (Foto: Marijke Thoonen)

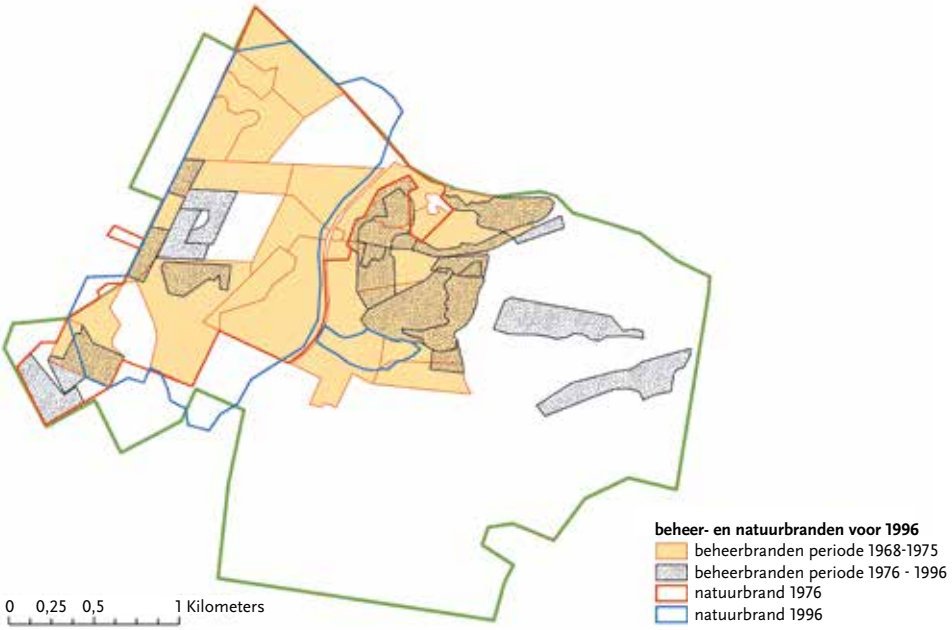
De Mechelse Heide, eigendom van de gemeente Maasmechelen en het Agentschap voor Natuur en Bos (770 ha), ligt in het bosrijke Nationaal Park Hoge Kempen in het oosten van Belgisch Limburg (gemeente Maasmechelen). Het gebied ligt op de oostelijke rand van het Kempisch Plateau, deels op het vlakke, hoge plateau op ongeveer 92 m en deels op het middenterras van de Maas op ongeveer 50 m boven zeeniveau (Gorissen & Vanholen, 2004).
Het westelijk hoogplateau is vlak en open (± 220 ha) en bestaat uit droge en vochtige heidevelden, kleine wintereikenbosjes en enkele vennen. De oostelijke steilrand is reliëfrijk en grotendeels begroeid met droge heidetypen, met verspreide struwelen en bosjes van eiken, sporkenhout, trilpopulier, berken en naaldhout. Een aanzienlijke deel van de beheerde oppervlakte (± 373 ha) bestaat uit geherstructureerde delen van zand- en grindwinningen (fig. 1).

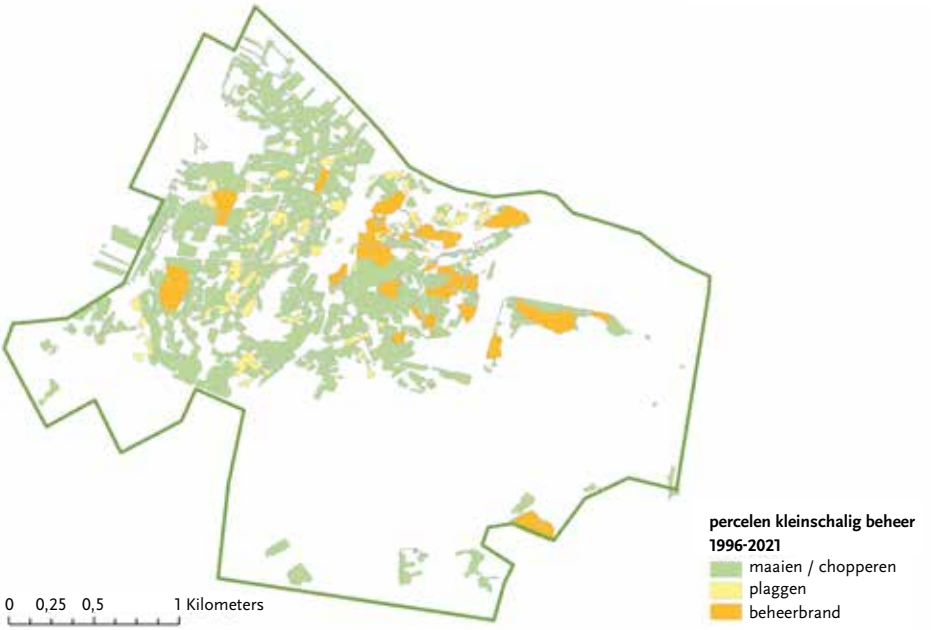
"Het heidebeheer startte in de jaren zestig", aldus Gorissen. "Daarbij werd gekopieerd wat er in Nederlandse natuurgebieden en op de militaire domeinen gebeurde om de heide open te houden. De toenmalige beheerder, houtvester Roskams, paste in de beginperiode (1968-1981) vooral grootschalig brandbeheer toe, aangevuld met wat maaibeheer. Het behouden en verjongen van de struikheide was het doel. Deze manier van werken was haalbaar gezien de beperkte financiële middelen en kon bovendien ingezet worden op reliëfrijke delen. Hierdoor bleef de heide open en vitaal. Het was de basis om het beheer voor specifieke natuurdoelen verder op uit te bouwen."

In de periode 1968 tot en met 1975 was brandbeheer de enige beheervorm. In die tijd was het de gewoonte om grote stukken van gemiddeld 13 ha (maar soms ook bijna 30 ha) tegelijkertijd af te branden (fig. 2). De brandcyclus besloeg minimaal tien jaar, maar varieerde sterk naargelang de plek en werd niet in een strikt tijd- en ruimtelijk schema over het hele gebied uitgevoerd. Nadat er in 1976 een grote natuurbrand plaatsvond (> 230 ha, nagenoeg het volledige westelijke deel van het gebied) werd het brandbeheer hier en daar aangevuld met maaibeheer en de gemiddelde oppervlakte van de stukken werd ook kleiner, gemiddeld ± 7 ha. Van 1985-1995 werd brandbeheer, vanwege de veranderende inzichten en mogelijkheden voor het inzetten van machines, verder beperkt tot reliëfrijke delen en de percelen met panden (een historisch patroon van ruggen en greppels). Op overige heideterreinen wordt een maaibeheer toegepast. De delen die werden afgebrand bleven echter vrij groot, gemiddeld ± 8 ha. Na een nieuwe grote natuurbrand in 1996 werd resoluut gekozen voor kleinschalig brand-, maai- en plagbeheer. Dit werd ook onderbouwd door een uitgebreide studie rond de effecten van het beheer op de heidefauna (Lambrechts et al., 2000). De gemiddelde grootte van een locatie die wordt gebrand is nu gemiddeld 1 ha groot (fig. 3). Sindsdien werden 43 beheerbranden uitgevoerd waarvan de grootste 3,8 ha was en de kleinste 0,1 ha. Maaien/chopperen was met 245 ha de belangrijkste beheervorm, terwijl slechts 17 ha werd geplagd en 43 ha gebrand.

Figuur 1. Situering en vereenvoudigde vegetatiekaart van de Mechelse Heide.

Figuur 2. Boven: percelen gebrand vóór 1996 en de grote natuurbranden van 1976 en 1996. Onder: kleinschalig beheer vanaf 1996 met maaien/chopperen, plaggen en branden.

Maaien en plaggen wordt ook zeer kleinschalig toegepast, waarbij de gemiddelde oppervlakte van een gemaaid of gechopperd vlak 0,3 ha bedraagt en dat van een geplagd vlak 0,2 ha.

Faunakennis leidt tot andere aanpak

Het belang van warme, zeer open vegetaties met nauwelijks begroeiing werd duidelijk na de grote natuurbrand van 20 april 1996. Er werd gevreesd voor enorme schade aan de natuur. Drie jaar na de grote brand werden op de Mechelse Heide echter hoge aantallen Rode-Lijstsoorten en vele zeldzame en specifiek aan heidevelden gebonden soorten (insecten en spinnen) teruggevonden (Lambrechts, 2000). Specifieke spinnen, loopkevers, sprinkhanen en enkele zeldzame nachtvlinders profiteerden van de bijzondere omstandigheden op de Mechelse Heide (zie verder).

"Het inzicht groeide dat variatie de basis vormt van goed heidebeheer en dat beheerbranden daarin een belangrijke rol kunnen spelen. Een beheerbrand levert veel open en ijl begroeide plekken op, die door de zwarte kleur ook nog eens snel opwarmen." (foto 1)

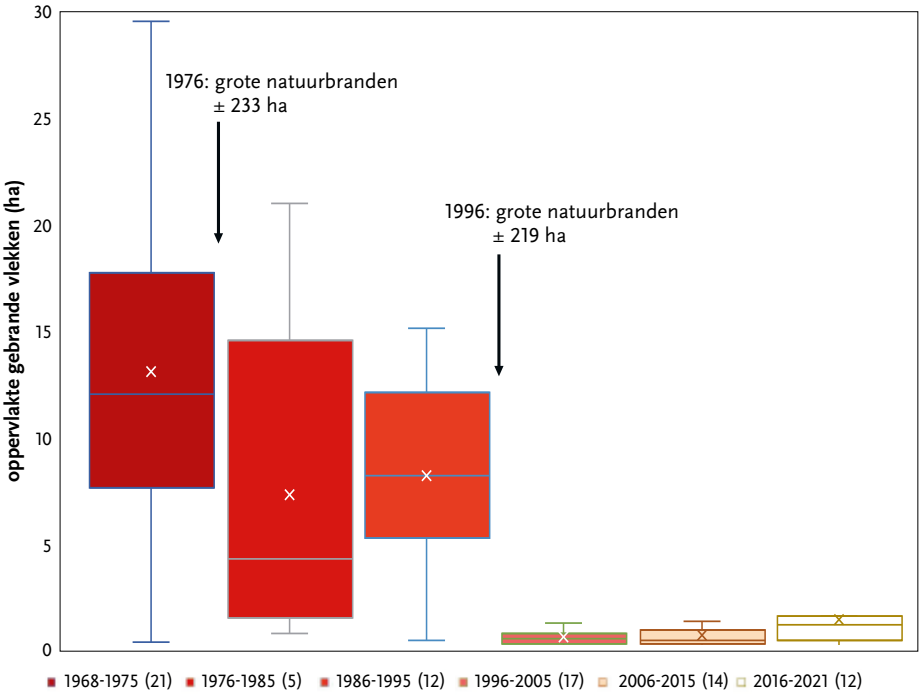
Vandaag de dag is een zo gevarieerd mogelijke heidestructuur het doel: met veel variatie in openheid en in de leeftijdsopbouw van heidestruiken en kleine bosjes (foto 2). Brandbeheer verjongt en brengt horizontale en verticale structuurvariatie in de heide, en blijkt bijzonder geschikt voor thermofiele invertebraten.
Op gebiedsniveau ontstond in heel het gebied een kleinschalige lappendeken, waarbij op korte afstand zeer uiteenlopende vegetatietypes en -structuren voorkomen (foto 3).
Deze lappendeken bestaat de laatste twintig jaar niet meer alleen uit de verschillende stadia na brandbeheer, maar ook uit gemaaide/gechopperde en geplagde vlekken.

Uitvoering op de Mechelse Heide

Om de fauna te sparen, wordt enkel nog gebrand in de winter, het liefst zo vroeg mogelijk in het jaar. De kans op droge periodes is dan het grootst en de activiteit van dieren zeer laag. Vooraf wordt ook jonge opslag gekapt om opgaand vuur te vermijden. Elk jaar wordt op het terrein zelf geëvalueerd waar gebrand moet worden: waar is de heide aan verjonging

toe? Waar is de structuur ongunstig met heel dichte vegetatie, dikke mospakketten of beginnende verbossing? Struikheidevegetaties kunnen enkel gebrand worden na een periode van 'goed brandweer'. Dit betekent dat het minimaal vier à vijf dagen onafgebroken droog, zonnig en warm (> 10 tot 15 °C) is. De nachten mogen niet te vochtig zijn. De heide is dan voldoende opgedroogd om te branden. Het is mogelijk dat deze omstandigheden zich niet voordoen in de periode van januari tot eind maart. In dat geval wordt de beheerbrand uitgesteld tot het jaar erna, of nog later. De brandlocaties worden voorbereid door een veiligheidsstrook van minimaal 5 m rondom het af te branden perceel kort te maaien. Deze strook garandeert dat de brand niet kan overslaan naar aanpalende terreinen. De brandweer is steeds aanwezig en kan zo nodig blussen.

Een beheerbrand start op de overgang van de gemaaide strook naar de af te branden heidevegetatie (foto 4). Hooi of het meer geschikte pijpenstrootje (indien voorhanden) wordt verspreid aangebracht over de gehele lengte van de startlijn. Het opstarten van de brand gebeurt op één plek. Vanaf deze plek wordt de brand links en rechts verder geleid. Dit gebeurt op zo'n wijze dat er een gelijkmatig voortschrijdend vuurfront ontstaat. Meerdere mensen staan verspreid opgesteld langs het vuurfront heen en werken samen om het vuur aan te steken, te bewaken en gelijkmatig brandend te houden. Er wordt steeds tegen de wind in gebrand, zodat het vuurfront niet te snel of te ongelijkmatig voortschrijdt. Door tegen de wind in te branden, zal het vuurfront zich geleidelijk aan verplaatsen en is de verbranding van het strooiselpakket completer.

Figuur 3. Evolutie van de grootte van de afgebrande vlekken bij gericht brandbeheer vanaf 1968 (x = gemiddelde; horizontale streep = mediaan).

Na het starten van de brand wordt vóór het vuurfront zonodig meer hooi aangebracht om het rechtlijnig te houden. Het vuur moet constant in de gaten gehouden worden. Een ongelijkmatig vuurfront kan in minder dan een minuut ontstaan, onder andere door verschillen in de aanwezigheid van brandbaar materiaal. Uiteindelijk loopt de brand dood op de rondom gemaaide stroken. Mocht het branden te traag gaan, dan wordt gedeeltelijk met de wind mee gebrand. Dit gebeurt enkel als de reeds afgebrande zone voldoende groot is, zodat het veilig genoeg is om met de wind mee te branden. De heide wordt dan aan de tegenoverliggende zijde van het vuurfront – eveneens gelijkmatig – aangestoken en de twee branden zullen elkaar tegemoetkomen en daar dan doven. 'Tegenbranden' is eveneens een methode om ongewenste branden te stoppen.

"Een belangrijk voordeel is dus dat je ervaring opdoet met brandpreventie. Tijdens de grote brand van '96 dreigde de brand uit de hand te lopen en over een grote verkeersweg te gaan. Ik heb toen een tegenvuur aangelegd dat de brand deed stoppen. Dat zou ik nooit gedurfd hebben als ik geen ervaring had met beheerbranden. Het ging om een ijl berkenbos met veel adelaarsvaren,

Foto 1. Een zuidwaarts gerichte helling wordt meestal naar beneden afgebrand. De zwarte bodem trekt thermofiele soorten aan. (Foto: Marijke Thoonen)

Foto 2. Structuurrijke heide met afwisseling van gemaaide en gebrande vlekken van verschillende leeftijden. (Foto: Jan Van Uytvanck)

Foto 3. De lappendeken van de Mechelse Heide, met op de achtergrond een voormalige grindgroeve. (Foto: Yves Adams/Vilda)

Foto 4. Start van het gelijkmatig afbranden vanaf een veiligheidsstrook. (Foto: Marijke Thoonen)

bosbes en pijpenstrootje, omringd door brandgangen. Ik stak de brand aan tegen de wind in en wist dat zich geen hoge vlammen zouden ontwikkelen."

Ontwikkelingen na een beheerbrand

"*Op de Mechelse Heide evolueert een terrein met tien- tot twaalfjarige heidestruiken na een beheerbrand meestal als volgt: de eerste drie à vijf jaar is pijpenstrootje codominant, samen met struikheide (foto 5). Het herstel van struikheide gebeurt via vegetatieve verjonging en gaat snel: na vijf jaar wordt pijpenstro verdrongen door struikhei en kan het enkel overleven als klein, ijl gras. Andere plantensoorten die profiteren van de brand zijn onder andere schapenzuring, liggend walstro, pilzegge, struisgrassen, brem, kruipbrem, stekelbrem en trilpopulier. Struiken ouder dan twaalf tot vijftien jaar lopen na branden moeizaam of niet meer uit en regeneratie moet dan vooral via zaden uit de zaadbank verlopen. Dit gaat trager en de kans dat pijpenstrootje de vegetatie gaat overheersen is groter.*"

Afgebrande oude heide wordt in de regel de eerste twee jaren na een beheerbrand begraasd met een schaapskudde. In het najaar worden zo'n 300 dieren gedurende een periode van een week op het terrein gebracht (ingerasterd met een flexinet). De begrazing richt zich op het verminderen van pijpenstrootje en het strooisel ervan, zodanig dat kiemplanten van struikheide en andere heidesoorten voldoende licht hebben om te kunnen opgroeien.

De gevolgen voor de fauna na brandbeheer zijn sterk afhankelijk van de periode waarin de heide wordt afgebrand. Bodembewonende fauna reageert meestal gunstig op een beheerbrand in het vroege voorjaar. Dergelijke branden zijn snel en oppervlakkig waardoor bodemleven, verscholen in de bovenste grondlagen of net onder het strooisel, goede overlevingskansen heeft (Mabelis, 1987). Op dergelijke terreinen verschijnen eerst pioniersoorten van open, schraal begroeid terrein (Lambrechts et al., 2000). Daarbij zitten ook veel zeldzame soorten loopkevers van deze habitat, zoals de smaragdkruiper en bijzondere soorten spinnen, zoals de bedreigde mierbodemkrabspin en de kwetsbare gevlekte *steatoda* (Maelfait et al., 1998).

De volgende fase, die van de jonge heide (opbouwfase), is belangrijk voor bijvoorbeeld de zeldzame goudrandloopkever (foto 6) die het talrijkst is vier jaar nadat struikheide opnieuw is uitgelopen. De jonge heidefase is ook belangrijk voor heideblauwtje en gevlekte heispanner (foto 7), omdat deze soorten uitsluitend eitjes afzetten op jongere heideplanten. Daarom wordt op de vliegplekken van deze vlindersoorten een kortere beheerscyclus van vijf tot zes jaar toegepast.

Er kunnen ook negatieve ontwikkelingen volgen op branden. Die zijn echter voornamelijk een gevolg van te hevige, grote natuurbranden die in droogteperiodes optreden in de maanden maart, april en mei. Voor vegetatiebewonende spinnen is zo'n brand uiteraard fataal. Hoe meer brandbaar materiaal, hoe heviger de brand en hoe dieper hij kan doordringen in de bodem. Dit laatste is nefast voor bijvoorbeeld mieren en hun nesten (Maes et al., 2013) en voor reptielen in hun zomerbiotoop. Uit onderzoek van Lambrechts et al. (2002) leken de kolonisatiemogelijkheden op de Mechelse Heide vanuit de omliggende lappendeken van verschillende vegetatietypes en -structuren alvast voldoende te zijn om drie jaar na een brand de spinnenfauna te herstellen. In de huidige context van versnipperde heidegebieden in Vlaanderen is kleinschalig branden (0,5-3 ha) wellicht een noodzaak om zo'n terugkerende kolonisatie vanuit nabije populaties mogelijk te maken; te grootschalig branden

kan fataal zijn voor relict- of zeer lokaal voorkomende populaties.
Op de Mechelse Heide maakt onder meer de zadelsprinkhaan (foto 8), die er een belangrijke populatie heeft, op verschillende manieren gebruik van dit gevarieerde landschap: open zandige bodems of mospakketten om eitjes te leggen, lage struiken of vegetatie waarin de nimfen leven en van waaruit mannetjes de vrouwtjes lokken en hogere struiken en jonge bomen om te foerageren. Opvallend is dat deze zeldzame thermofiele soort, die in heel West-Europa sterk achteruitgaat, zich op de Mechelse Heide heeft kunnen handhaven. Het verdwijnen van open bodem en geschikte plekken voor ei-afzet wordt als belangrijke reden aangewezen voor zijn achteruitgang (Reemer & Hoof, 2005). Wellicht zorgde brandbeheer door de jaren heen voor een voldoende aanbod aan open bodem. Het huidige, kleinschalige beheer heeft er dan weer voor gezorgd dat de soort zich nu over het hele gebied heeft verspreid. Dit geldt ook voor de gladde slang, een soort die weinig grote verplaatsingen maakt (Bauwens & Claus, 1996) en daarom bij uitstek kleinschaligheid verkiest bij het toepassen van beheerbranden. De Mechelse Heide is ook een bolwerk van nachtzwaluw in Vlaanderen. Deze vogels broeden er vooral op de overgang van bos of bosgroepjes naar korte vegetaties met een groot aandeel open bodem (Gabriëls et al., 2002). Dergelijke plekken zijn al enkele jaren na een beheerbrand geschikt als broedbiotoop.

Foto 5. Ontwikkeling vijf jaar na brandbeheer: pijpenstrootje wordt stilaan verdrongen door de struikhei. (Foto: Marijke Thoonen)

Interactie en complementariteit
Het cyclisch branden (twaalfjarige cyclus) zorgt dus steeds voor een gevarieerd aanbod aan heide van verschillende leeftijden. Niet de hele oppervlakte van de Mechelse Heide zit vervat in deze cyclus en de duur kan wel variëren. Er zijn dus ook delen met niets-doen-beheer (bijvoorbeeld delen met blauwe bosbes, een soort die het moeilijk heeft door toenemende droogteperiodes) en maai- en plagbeheer. Oude, onbeheerde heide vertegenwoordigt ook bijzondere waarden: goed gebufferde, iets voedselrijkere en mineraalrijke bodems die belangrijk zijn voor bodemfauna (Bijlsma et al., 2020). Op de Mechelse Heide vinden we in dergelijke oude en hoge struikheidevegetaties onder andere de late heide-uil, de met uitsterven bedreigde zwarte galgspin en de egale kabelspin. Chopperen gebeurt sinds enkele jaren niet meer op de Mechelse Heide; er wordt gekozen voor maaien. Chopperen is een stuk ingrijpender dan branden en maaien: het vernietigt ook het microreliëf en er blijft minder strooisel achter dan bij branden, waardoor ook minder ongewervelde dieren de ingreep overleven. Van mieren, die over het algemeen ook slechte kolonisatoren zijn, kunnen nesthopen vernield worden. Gefaseerd en tweejaarlijks maaibeheer wordt toegepast langs paden, om brandgangen breder te maken en structuurgradiënten met paden te maken. Via dit beheer breiden lage grassen (bijvoorbeeld schapengras en borstelgras), rode dopheide en biggenkruid zich uit en kunnen zich open soortenrijke droge schrale graslanden ontwikkelen. Vlindersoorten die hier gebruik van maken zijn onder meer heivlinder, hooibeestje, graanworteluil, bonte worteluil en purperen stipspanner. Plaggen wordt enkel nog kleinschalig en zeer gericht toegepast (< 1 are). Dit is het geval op gelige zandgronden, langs paden en op plaatsen waar bijvoorbeeld de zilveren zandbij voorkomt. Daarnaast gebeurt het om grind op zuidgerichte hellingen bloot te leggen (foto 9). Dit levert eveneens snel opwarmende plekken op, gecombineerd met een zuurbufferend effect.
Graasbeheer met de schaapskudde wordt vooral als aanvullend beheer samen met de andere beheervormen gebruikt om vergrassing te verhinderen, of om heischraal grasland te beheren. Op dergelijke kortgegraasde vegetaties leven op de Mechelse Heide onder andere de twee 'met uitsterven bedreigde' spinnen: Uhligs kogelspin en grote heidehangmatspin.

Foto 6. Goudrandloopkever. (Foto: Steven De Saeger)

Foto 7. Gevlekte heispanner. (Foto: Jos Gorissen)

Foto 8. Zadelsprinkhaan. (Foto: Jan Van Uytvanck)

Besluit
Terreinervaring en inventarisaties leren dat door kleinschalig brandbeheer (met nabegrazing), maaibeheer, plagbeheer en lokaal niets doen, zich een vrij unieke heidestructuur en heidefauna kunnen handhaven op de Mechelse Heide. In de

Foto 9. Door plaggen blootgelegde grindrijke bodem, waar zich meer gebufferde heidevegetaties ontwikkelen. (Foto: Marijke Thoonen)

loop der jaren werden ook inzichten in de ecologie en het voorkomen van bijzondere fauna op de Mechelse Heide sturend voor beheerkeuzes (locaties voor branden, maaien, begrazen, niets doen). De hele puzzel resulteerde in een gevarieerde beheeraanpak waarbij per jaar ± 2 ha (in de toekomst mogelijk 3-4 ha) wordt gebrand, ± 18 ha wordt gemaaid en 10-20 are wordt geplagd. Ongeveer 160 ha wordt (na-) begraasd met paarden, 240 ha met schapen en op 50 ha is er – op kappen van houtopslag na – een beheer van niets doen.
Om echt te kunnen evalueren wat het effect is van twintig jaar kleinschalig beheer had er een gerichte monitoring moeten plaatsvinden.

"*Voor een gebied zoals de Mechelse Heide is het doodjammer dat de resultaten niet systematisch werden opgevolgd. Ik zal er nu ik met pensioen ben meer tijd aan kunnen besteden.*"

Toch zijn er belangrijke inzichten en aanbevelingen. Een combinatie van oude en jonge heide in een heel open tot gesloten verband, met verschillende verspreide struiken- en bomengroepjes is belangrijk: het heeft positieve effecten, zowel op micro- (mieren, spinnen, loopkevers en sprinkhanen) als op macroniveau (bijvoorbeeld de nachtzwaluw). Een maximaal aanbod van randzones tussen habitats genereert een waaier aan gradiënten, uitwijk- en herkolonisatiemogelijkheden. Beheerbranden biedt kansen voor gericht beheer op reliëfrijke heide. Dit geldt echter enkel voor grote heideterreinen en per brand steeds op een kleine oppervlakte, zodat er snel weer kolonisatie kan optreden vanuit naburige habitats. Complementaire beheervormen kunnen zo naast elkaar ingezet worden op verschillende terreindelen en verhogen de variatie. De praktijkervaring van Jos Gorissen en andere beheerders over het gedrag van vuur onder verschillende weersomstandigheden en bij verschillende windsnelheden en -richtingen is cruciaal bij het bestrijden van spontane, ongewenste branden.

Voor een videoreportage van Jos Gorissen op de Mechelse Heide: www.youtube.com/watch?v=RfJHtIZucgU

Literatuur

Bauwens, D., & K. Claus, 1996. Verspreiding van amfibieën en reptielen in vlaanderen. De Wielewaal Natuurvereniging vzw, Turnhout.
Bijlsma, R.J., S.P.J. van Delft, R. Loeb & R. Bobbink, 2020. Kansen voor oude droge heide in het heidelandschap. Rapport nummer 2020/OBN240-DZ, VBNE, Driebergen.
Gabriëls J., M. Indeherberg & G. Van de Genachte, 2002. Onderzoek naar de opbouw van een duurzame populatie Nachtzwaluw (Caprimulgus europaeus) in de provincie Limburg. Rapport Aeolus in opdracht van AMINAL, afdeling Natuur, Limburg.
Gorissen, J. & B. Vanholen, 2004. Beheerplan Vlaams natuurreservaat Hoge Kempen – beheersperiode 2004-2031. In Mechelse Heide en de vallei van de Ziepbeek.
Lambrechts J., W. Verheijen, J. Gorssen & J. Rutten, 2000. Evaluatie van het actuele heidebeheer op de intrinsieke kwaliteiten voor de fauna (TWOL98). AMINAL, afdeling Natuur Limburg, Hasselt.
Lambrechts, J., 2002. Onderzoek naar sturing van het beheer van natte heideterreinen. AMINAL, afdeling Natuur Limburg, Hasselt.
Mabelis, A.A., 1987. Heidefauna en heidebeheer. De Levende Natuur 88(4): 130-141.
Maelfait, J.P., L. Baert, M. Janssen & M. Alderweireldt, 1998. A Red list for the spiders of Flanders. Bulletin van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Entomologie 68: 131-142.
Maes D., H. Van Dyck, W. Vanreusel & J. Cortens, 2013. Mieren op natte heide in de Antwerpse en Limburgse Kempen: Soortenrijkdom, nieuwe soorten en relaties met vergrassing. Natuur.focus 2: 18-22.
Reemer, M., & P.H. Van Hoof, 2005. Beschermingsplan zadelsprinkhaan en kleine wrattenbijter in Gelderland. EIS-Nederland, Leiden & Bureau Natuurbalans – Limes Divergens BV, Nijmegen.

Summary

Half a century of fire management in The Mechelse Heide

Burning heathland has a long history in the Mechelse Heide, a nature reserve (770 ha) at the edge of plateau grounds and Maas river terraces (Flanders, Belgium). Insights on how animals (mainly invertebrates) use vegetation structure and landscape and some large uncontrolled fires changed the management over years. Gradually the surface of burnt patches decreased from up to 30 ha since 1968 to 0.5-2 ha now and is restricted to embossed areas where thermophilic and rare spiders, butterflies and grasshoppers occur. Small-scaled mowing, sod cutting, and grazing were included in the management scheme. To rejuvenate heathland by burning, patches shouldn't be older than twelve to fifteen years to realize successful germination from seeds. A sheep herd grazes burnt heath patches intensively in short periods during the first years to prevent Molina overgrowing young heath plants. Nowadays the landscape of the Mechelse Heide is a small-scale patchwork of unmanaged, mowed, burnt and sod cutted areas. Recolonization from adjacent heathland habitats is going well. At a larger level, woodland development is controlled and patches with different successional stages are scattered throughout the area allowing animals to spread out as well.

Jos Gorissen
Boswachter met pensioen, vrijwillig medewerker Agentschap Natuur en Bos
j.gorissen56@gmail.com

Marijke Thoonen
Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek
marijke.thoonen@inbo.be

Thomas Gyselinck
Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek
thomas.gyselinck@inbo.be

Jan Van Uytvanck
Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek
jan.vanuytvanck@inbo.be